

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR (Ju2016/04575/EMA)

Kommissionens förslag till nytt blåkortsdirektiv

Kommissionen har presenterat ett förslag till reviderat blåkortsdirektiv. Saco har genom Justitiedepartementet beretts möjlighet att lämna synpunkter och kommentarer på förslaget till regeringen, inför att förslaget ska behandlas i rådsarbetsgupp.

Allmänna bestämmelser

Nationella system för samma målgrupp tillåts ej

Förslaget innebär att medlemsstaterna inte får bevilja andra tillstånd för högkvalificerat arbete än blåkort. De parallella nationella system som finns idag ska inte längre vara tillåtna.

Saco avstyrker förslaget.

Saco anser att medlemsstaterna även fortsättningsvis bör ha möjlighet att tillämpa nationella arbetskraftsinvandringsregler vid sidan av blåkortsdirektivets bestämmelser. Det bör vara upp till arbetsgivare och arbetstagare att i varje enskilt fall avgöra om blåkortsbestämmelserna är mer förmånliga än de nationella arbetskraftsinvandringsreglerna.

Direktivets målgrupp vidgas

Förslaget innebär att det blir obligatoriskt för medlemsstaterna att godta tre års yrkeserfarenhet som ett alternativ till högre utbildning. Därutöver utvidgas direktivet till att omfatta nytexaminerade studenter, personer som har beviljats skydd med stöd av skyddsgrundsdirektivet och personer som har beviljats uppehållstillstånd som familjemedlem till EU-medborgare.

Saco avstyrker att högre utbildning ska likställas med tre års yrkeserfarenhet.

Saco anser vidare att förslagets bestämmelser om yrkeserfarenhet är allt för otydligt. Yrkesbegreppet är diffust och vilka yrkeserfarenheter som är relevanta för det aktuella arbetet måste valideras.

Saco tillstyrker att personer som har beviljats skydd med stöd av skyddsgrundsdirektivet kan beviljas blåkort. Saco anser dock att bestämmelsen bör utvidgas till att även omfatta personer som fått

uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande enligt nationell lagstiftning.

Saco tillstyrker att personer som har beviljats uppehållstillstånd som familjemedlem till EU-medborgare kan beviljas blåkort.

Vad gäller nytexaminerade studenter har de redan idag möjlighet att beviljas blåkort om anställningsvillkoren motsvarar de krav som uppställs i direktivet. Det nya i förslaget är att en lägre lönetröskel ska gälla för nytexaminerade studenter jämfört med övriga blåkortsinnehavare. För Sacos ståndpunkt gällande denna fråga se nedan.

Tillträdeskriterier samt grund för avslag och återkallande

Blåkortets lönetröskel sänks

Förslaget innebär att den lönetröskel som medlemsstaterna enligt gällande blåkortsdirektiv ska fastställa och offentliggöra sänks. Lönetröskeln ska vara 1-1,4 gånger den genomsnittliga bruttoårslönen i den berörda medlemsstaten. För blåkort som gäller bristyrken eller nytexaminerade studenter ska lönetröskeln sänkas ytterligare och utgöra 80 procent av den av medlemsstaten fastslagna lönetröskeln.

Saco avstyrker förslaget.

Blåkortdirektivets lönetröskel kommer att fungera som en lagstadgad minimilön för blåkortsinnehavares anställningar. Lönebildning är och måste fortsätta vara en nationell kompetens, vilket också anges i artikel 153 i EUF-fördraget. Vår erfarenhet visar att lönebildning fungerar bäst när den hanteras i förhandling mellan arbetsmarknadens parter, med så lite statlig inblandning som möjligt. Blåkortets lönetröskel går rakt emot den svenska modellen, där lönebildning av hävd betraktas som parternas ansvar. Om blåkortssystemet skulle ersätta de svenska arbetskraftsinvandringsreglerna kommer all arbetskraftsinvandring inom Sacoförbundens grupper regleras av en sådan, på EU-nivå fastställd, lönetröskel. Hittills har antalet utfärdade blåkort varit mycket få. Om nationella parallella system inte skulle tillåtas framöver kommer direktivets bestämmelser dock få en helt annan påverkan på lönebildningen.

Saco motsätter sig, mot bakgrund av ovanstående, kraftigt denna typ av lagstadgade lönekrav på EU-nivå. Som Saco tidigare har framfört, i samband med blåkortsdirektivet aviserades och implementerades, vore den enda rimliga ordningen att i direktivet föreskriva att dessa arbetstagare minst ska ha löner som motsvarar vad som föreskrivs i nationell lag, tillämpligt kollektivavtal eller vad som är praxis i

branschen, utan att föreskriva att medlemsstaterna ska redovisa dessa i förväg.

Saco anser i första hand att direktivets bestämmelse om lönetröskel bör ersättas av en bestämmelse om att lön och andra villkor ska motsvara vad som föreskrivs i nationell lag, tillämpligt kollektivavtal eller vad som är praxis i branschen. I andra hand bör direktivets bestämmelse om lönetröskel i samma punkt kompletteras av en bestämmelse om att lön och andra villkor därutöver ska motsvara vad som föreskrivs i nationell lag, tillämpligt kollektivavtal eller vad som är praxis i branschen.

För studenter ska en lägre lönetröskel gälla en tid efter deras examen. Det är inte tydligt hur lång denna tidsperiod maximalt kan vara och vad som menas med att ”perioden ska tillämpas varje gång tredjelandetsmedborgare ansöker om ett första utfärdande eller förlängning av blåkort inom tre år från det att kvalifikationen erhållits.”

Saco anser att denna bestämmelse, inklusive den maximala tidsgränsen för den sänkta lönetröskeln, måste tydliggöras.

Saco förespråkar en gräns för den sänkta lönetröskeln på maximalt två år efter examen. Efter denna period bör en strikt tillämpning av kravet om villkor i enlighet med kollektivavtal eller praxis gälla.

Saco vill uppmärksamma regeringen på att flera av Sacoförbundens medlemsgrupper har en snabb löneutveckling under de första åren efter examen.

Grunder för att avslå, återkalla eller inte förlänga ett blåkort
Saco anser att artikel 6 punkterna 3.a och 3.b bör ändras till att medlemsstaterna ska istället för får avslå en ansökan om blåkort.

Saco anser att artikel 7 punkterna 3.b och 3.c bör ändras till att medlemsstaterna ska istället för får avslå en ansökan om blåkort.

Saco vill även uppmärksamma regeringen på en felaktig översättning i den svenska versionen av direktivförslaget. I Artikel 7 punkt 1b ska det stå anställningsavtal (work contract) och inte arbetstillstånd.

Krav på anställningslängd sänks till sex månader

Förslaget innebär att kravet på anställningens längd sänks från minst ett år till minst sex månader. Kommissionen hänvisar till behov av provanställning under en kortare period, varefter förlängning kan beviljas om provanställningen har förlöpt väl.

Saco har inga invändningar mot förslaget.

Begränsad möjlighet till arbetsmarknadsprövning

Förslaget innebär att medlemsstaternas möjligheter att tillämpa arbetsmarknadsprövning i ärenden som rör blåkort begränsas.

Saco tillstyrker förslaget.

Blåkortssystemet är liksom det svenska arbetskraftsinvandringssystemet efterfrågestyrt. Detta innebär att det är arbetsgivarens bedömning av vilken kompetens de behöver och vem som besitter denna som är avgörande. Det så kallade gemenskapsföreträdet har i tillämpningen av den svenska arbetskraftsinvandringstagstiftningen i huvudsak kommit att innebära att arbetsgivare måste utannonsera sin tjänst genom Arbetsförmedlingen för att arbetstillstånd ska beviljas. Saco anser att detta krav bidrar till onödig byråkrati samtidigt som det saknar reell betydelse. Saco tillstyrker därför förslaget och uppmanar regeringen att avlägsna motsvarande krav från den svenska arbetskraftsinvandringstagstiftningen.

Blåkort och förfarande

Godkända arbetsgivare

Förslaget innebär att medlemsstaterna får besluta att inrätta ett godkännandeförfarande för arbetsgivare i syfte att förenkla processen för att utfärda ett blåkort och korta handläggningstiden.

Saco tillstyrker förslaget. Saco anser dock att bestämmelsen bör kompletteras med en punkt om att arbetsmarknadens parter bör vara delaktiga i utformandet av ett sådant system.

Maximal handläggningstid

Förslaget innebär att den tid medlemsstaterna har på sig att fatta beslut om ansökan om blåkort sänks från 90 till 60 dagar.

Saco avstyrker förslaget.

Saco delar kommissionens ambition att medlemsstaterna skyndsamt ska pröva ansökningar om blåkort, vilket är till fördel för såväl arbetstagare som arbetsgivare. I dagsläget är emellertid Migrationsverkets handläggningstid för förstagångsansökningar (utan kompletteringsbehov) inom det svenska arbetskraftsinvandringssystemet 2-7 månader. Saco anser att det nu gällande kravet på 90 dagars handläggningstid för blåkort bör kvarstå, då organisationen ser risker med att handläggningens kvalitet i annat fall kan komma att brista.

Övre gräns för tillståndets längd saknas

Enligt nuvarande blåkortsdirektiv ska medlemsstaterna välja en standardiserad giltighetstid för blåkort på mellan ett och fyra år. I förslaget anges endast att giltighetstiden på blåkortet ska vara minst 24 månader och en övre gräns saknas.

Saco anser att förslaget ska innehålla en övre tidsgräns, vilken måste synkroniseras med bestämmelserna om blåkortinnehavares ställning som varaktigt bosatt.

Saco anser att en övre gräns för blåkortets giltighetstid krävs, i annat fall kan en anställning pågå under överskådlig framtid, i det fall blåkortsinnehavaren inte känner till möjligheten att ansöka om ställning som varaktigt bosatt. Det är dock viktigt att blåkortsinnehavaren har reell möjlighet att söka ställning som varaktigt bosatt innan den maximala giltighetstiden har löpt ut.

Rättigheter

Egenföretagare

Förslaget innebär att blåkortsinnehavare får utöva verksamhet som egenföretagare parallellt med verksamheten i högkompetent anställning.

Saco har inga invändningar mot förslaget.

Familjemedlemmar

Enligt förslaget ska familjemedlemmar ha rätt till tillgång till anställning eller egen företagsverksamhet i den berörda medlemsstaten. Förslaget hänvisar till att familjeåterföreningsdirektivet (Direktiv 2003/86/EG) ska vara tillämpligt med de undantag som föreskrivs i denna artikel.

Saco anser att det inte tillräckligt tydligt framgår vad som gäller i form av likabehandling och familjeåterförening för vissa av de nya grupper som inkluderas genom förslagets utvidgade tillämpningsområde. Detta gäller exempelvis personer som beviljats internationell skydd, vilka inte beviljas familjeåterförening genom detta direktiv.

Ställning som varaktigt bosatt inom EU

Förslaget innebär att en blåkortsinnehavare enklare kan få ställning som varaktigt bosatt inom EU. Vid flytt till en annan medlemsstat kan ställning som varaktigt bosatt erhållas efter fem års kontinuerlig bosättning i olika medlemsstater (även medräknat bosättning på grundval av andra tillstånd än blåkort), varav minst två år omedelbart

föregående ansökan om ställning som varaktigt bosatt i den berörda medlemsstaten.

Ställningen som varaktigt bosatt får dock, förutom vissa undantag, återkallas före utgången av en femårsperiod av laglig och oavbruten bosättning inom medlemsstatens territorium om tredjelandsmedborgaren blir arbetslös och inte har tillräckliga medel för att bekosta sitt och i förekommande fall familjemedlemmars uppehälle.

Saco tillstyrker förslaget om att en blåkortsinnehavare enklare kan få ställning som varaktigt bosatt inom EU.

Saco avstyrker förslaget om att ställningen får återkallas om tredjelandsmedborgaren blir arbetslös och inte har tillräckliga medel för att bekosta sitt och i förekommande fall familjemedlemmars uppehälle.

Rörlighet mellan medlemsstaterna

Möjlighet att arbeta innan tillstånd utfärdats

Förslaget innebär att den som har blåkort utfärdat i en medlemsstat vid flytt till en annan medlemsstat får påbörja arbetet omedelbart efter det att ansökan om blåkort lämnats in.

Saco avstyrker förslaget.

Saco vill understryka att krav på ett giltigt arbetstillstånd är en förutsättning för att de krav som ställs i direktivet om att alla villkor i tillämpliga lagar, kollektivavtal eller relevant branschpraxis för högkompetent anställning ska vara uppfyllda ska kunna upprätthållas. Den föreslagna ordningen skulle innebära att en blåkortsinnehavare upprepade gånger kan påbörja nytt arbete i en annan medlemsstat trots att det är uppenbart att villkoren inte är uppfyllda och ansökan kommer att avslås. Det är rimligt att kräva att den blåkortsinnehavare som vill påbörja arbete i en annan medlemsstat endera bör ha viss framförhållning i sin ansökan, alternativt kunna invänta den nya medlemsstatens prövning av ansökan under de 30 dagar som är den maximala handläggningstiden för dessa ärenden enligt förslaget.

Affärsverksamhet

Förslaget innebär att en blåkortsinnehavare, i syfte att bedriva affärsverksamhet, ska få rätt att resa in och vistas i en eller flera andra medlemsstater i 90 dagar under en 180-dagarsperiod. Inga andra tillstånd för verksamheten ska krävas än det blåkort som utfärdats av den första medlemsstaten. Förslaget innebär vidare att begreppet affärsverksamhet ska definieras och att en förteckning över

verksamheter som i alla medlemsstater i samtliga fall är att betrakta som affärsverksamhet ska fastställas.

Saco tillstyrker att en blåkortsinnehavare, inom ramen för sin anställning, får rätt att bedriva affärsverksamhet i andra medlemsstater i enlighet med förslaget. Saco anser dock att en tydlig gränsdragning behövs i förhållande till utstationeringsdirektivet.

Saco anser att det kommer att vara svårt att uttömmande reglera vad affärsverksamhet kan innebära i alla situationer, men anser däremot att en exempellista bör tas fram.

Tillsyns- och sanktionsbestämmelser behövs

Saco anser att en stor brist med förslaget är att det i princip inte innehåller några bestämmelser om hur medlemsstaterna, genom tillsyn och kontroller, ska se till att systemet följs och anställningsvillkoren tillgodoses. Det saknas i hög utsträckning också bestämmelser om sanktioner gentemot den arbetsgivare som inte efterlever regelverket.

Saco anser att direktivet måste kompletteras med tillsynsbestämmelser som inkluderar efterkontroller och sanktionsbestämmelser som riktar sig mot arbetsgivare som inte efterlever regelverket.

För Sacoförbundens medlemsgrupper är det ofta brist på bra villkor om försäkringar och tjänstepensioner som är ett problem hos företag utan kollektivavtal. Det är därför viktigt att den ansvariga myndigheten, såväl vid utfärdat tillstånd som vid tillsyn av efterlevnad, granskar om blåkortinnehavarens försäkringar och tjänstepensioner är i nivå med kollektivavtal eller praxis inom branschen.

Kompensation till blåkortsinnehavaren behövs

Saco anser att förslaget måste kompletteras med bestämmelser som ger rätt till ersättning till den blåkortsinnehavare, som på grund av arbetsgivarens agerande, leder till att hen blir av med sitt blåkort.

En liknande bestämmelse finns redan i Sanktionsdirektivet¹. Sanktionsdirektivet ger utlänningar som saknat rätt att vistas i en medlemsstat en lagstadgad rätt att erhålla lön och annan ersättning för utfört arbete. Vid tvist mellan en utlänning och en arbetsgivare om inestående ersättning gäller en presumtion om att lönen anses

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt.

motsvara den minimilön som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen och om att tre månaders heltidsarbete har utförts.

Förhoppningar om fortsatt samråd

Saco vill avslutningsvis understryka att detta är en fråga av stor relevans för Saco och Sacoförbunden, och utgår från att Justitiedepartementet fortsatt kommer att samråda med Saco under löpande förhandling.

Sveriges ingenjörer delar de synpunkter som framförs i Sacos remissvar. Remissvar från Akademikerförbundet SSR biläggs.

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist

Josefin Edström